eſt ſalutiferum. Tua circunciſio/cordis ſit preciſio. efficax cauterium:-

¶ Sanguis fuſus ſordidos/lauet/riget aridos/meſtis det ſolatium: Anni nunc initio bono pro encenio/da te Jeſu premium:-

Amen.

¶ Fratres igitur chariſſimi/ad Mariã exultantes/ſic deuote iubilantes dicamus vna pariter:-

¶ O maria maris ſtella. alma celorum regia In huius mundi procella. Ad nos virgo te inclina:-

¶ Nunc gaudeas ac letare/que meruiſti portare deum roſa ſpecioſa ſuper roſam tu formoſa:-

¶ Tu es roſa ſingularis/ſola roſa tu vocaris. Tu lilium ꝛ viola: Gaude plena fauis ſuauis:-

¶ Blanda caris/nulli grauis. Cordi noſtro coniũgaris/mentem noſtrã alloquaris. fac vt ſpernamus friuola:-

¶ Gaude vernans paradiſus/in qua viget noſter viſus de quo ſurgit flos decorꝫ. de qua fluit fons amoris et omne quod eſt optimum:-

¶ Gaude dulcis philomena. cuius vox amore plena. tua ſuauis cantilena. laus ſanctorum eſt amena. et gaudium angelicum:-

¶ Gaude roſis coronata/omni flore purpurata. ante thronum o decora/dulcem prolem pro nobis ora vt ſe nobis det in premiũ:-

Amen.

¶ Dulcis virgo atqꝫ mater: quam elegit deus pater Aue plena gratia. Tuum natũ ora chriſtum. vt coronet chorum iſtum. in perenni gloria:-

Amen:-

¶ Incipit Centilogium de conceptibus Magiſtri Johannis Gerſonis Cancellarij Pariſieñ. et eximij profeſſoris in ſacra pagina:-

¶ Sequitur prohemiũ.

Conceptum de virgine magnificantes et implorantes cum illa que mente prius ꝙ carne cõcepit. Cuius nomẽ ſanctum/qui de ſe per ſalomonẽ loquitr in perſona ſapiẽtie Necdũ erant abiſſi et ego iam cõcepta eram. Agemus pauca de cõceptibꝰ obediẽtes conſilio Jeſu filij Syrac. Precurre autem inquit prior in domũ tuam et illic aduoca te. et illic lude et age conceptiones tuas: non in delicijs. et verbo ſuperbo. Sic agebat aſſidue illa/cui dictũ eſt per angelum. Ecce cõcipies in vtero ꝛ paries filiũ. Nam cõſeruabat oĩa verba de filio/conferẽs in corde ſuo. Conferẽs

et cum virginali ſponſo ꝛ cuſtode ſuo Joſeph Sepeqꝫ reiterās canticū ſuū nouū. Magnificat anima mea dn̄m. Procedemus ꝑ verba centū. ꝛ ꝑtes octo. propicijs Jeſu Joſeph et Maria.

Primum verbum

Conceptus in ſua generalitate/ dicit actus cōcipiētis in vtero proprio vel alieno ad diffuſionē/ ſeu cōmunicatōem bonitatis ꝑ amorē. Sic ꝯceptus prout ꝛ generatio reperitur in omni re ſicut ꝛ amor ſm dioniſiū. Hinc orit illa nature deſcriptio. ꝙ eſt vis inſita rebꝫ ex ſimilibꝰ ſimilia procreās vel concipiēs ¶ Conceptus entis/ eſt primꝰ omniū cōceptuū. quos cōcipit primus deus. ſit ad intra ſit ad extra. Ad intra quidē de filio. Ex vtero ante luciferū genui te. hic ens ꝑncipiū de principio. De creaturis vero loquitur per ꝓphetā. Portaui in vtero meo ꝛ geſtaui a vulua ſeu matrice mea Jſaie. xl. Et in geneſi. he ſunt generatōnes celi et terre ¶ Cōceptio entis primi actiua nō eſt niſi deus ipe concipiēs/ ſit ad intra ſit ad extra. Sed cōceptio paſſiua dicit ipſa res cōcepta ſit ad intra ſit ad extra. Nec oportet ponere in creaturis cōceptōem eſſe relatōem mediā realem inter deū concipientem ꝑducrōe ꝛ rem cōceptā ſeu productā. Eſſet eni talis relatio creatura dependēs cum nō eſſet creatrix eſſentia. Et ſi nō eēt ſua dependētia ꝓceſſus eſſꝫ infinitus aut equalr̄ ſiſteremꝰ in ꝑma dependētia creature. Cōceptio in diuinis actiua q̄ eſt pater concipiēs. dicit ſm poſitiōem aliquorū diſtingui ſe ipſa a conceptōne paſſiua que eſt filius. Sic de ſpiratōne actiua et paſſiua dicerēt. Que ſpiratio nō eque ꝓprie vel vſitate cōceptio nominat. nec aliquo modo generatio dici debet ſed ſpira-

B. tio. ¶ Conceptus entis in vniuerſali rex vtero. ſicut ꝛ amor incitās ad concipiendum multiplex inuenit. Diuinus Angelicus/ rōnalis Animalis vitalis ꝛ pure naturalis ¶ Conceptus entis relatꝰ ad primū concipientē deū/ ſemꝑ eſt bonus/ pulcer nobilis/ ꝛ generoſus. nec aliter eſſe poteſt. Secꝰ ſi fiat relatio ad creaturas. que concipiūt et concipiūtur ꝑſertim ſi rationales ſint et libere/ cōceptus eni peccatorūꝫ ſunt ignobiles/ degeneres ꝛ ſpurij ſeu baſtardi ¶ Conceptꝰ diuinus interior ꝑmus eſt ꝛ ſolus ꝛ neceſſariꝰ. Ceteri ſunt tēꝑales. quia nihil in eternū niſi ſolus deꝰ/ contra platonē ſpecialiter et alios philoſophos. imo ꝛ theologos quoſdā qui vniuerſalia etiā realia poſuerūt eterna Quos ꝛ regula fidei et pariſieñ. damnat articulꝰ Quicq̄d enim eſt vel eſt creatura vel creatrix eſſentia. Eternū autē nihil eſt niſi deus vel in deo. In quo certe nihil eſt quod nō ſit deus. ¶ Conceptus creaturaꝝ tot modis varia nobilitate. q̄t modis in ſua ꝑfectōne ꝛ bonitate ꝛ cōcipiendi manerie diſtinguit. Ita ꝙ nomē Jeſu ſm humanitatē primū eſt ꝛ ſuperexaltatū Deinde nomen Marie matris ſue. Deinde ſunt angelorū nomia ſm hierarchias ordinata. Lucifer vero ceterorūqꝫ noīa ſm ſubſtantie ſue claritatē/ nomia ſunt dei. ſed ab eis per priuatōem lucis gratie deformata ſeu cōtenebrata vileſcūt ¶ Conceptus quanto ſunt intimiores ꝛ intra manētes tanto ſunt ꝑfectiores ꝛ ecōtra ceteris paribus q̄ꝫ ꝯceptus extra prodeūtes queadmodū diuinus cōceptus eſt proꝛſus immanēs et conſubſtātialis Ceteri ſunt in creaturis ꝑ reſpectū ad deū velut extra prodeūtes. tanq̄ꝫ noīa ſeu voces ꝛ verba dei. Sūt etiā inter ſe diuerſi realr̄ etſi fuerint intra manētes ſunt ſepe accñtales. Quicq̄d ſit de ponentibꝫ ꝙ eēntia rōnalis aīe germiat ſuas vires ꝛ potētias cōſubſtātiales cuiuſmōi ſunt intellectꝰ ꝛ volūtas q̄s eē accñtia ꝯnaturalia q̄dā tradūt ¶ Cōceptꝰ ꝑmi ꝯcipientis ad extra nō p̄t totalr̄ eē equiuocꝰ nec penitꝰ vniuocus ſed analogꝰ dici p̄t ꝓpter aſſilatōnē aliquā ad formā entis/ quā cōmunicat ꝑmꝰ ꝯcipiēs/ vel ex nihilo vel ex vtero materie ꝑie. vel ex vtero obediētialꝭ potētie q̄ latior eſt in oī re. ¶ Cōceptꝰ entis tāto nobilior eſt atqꝫ generoſior q̄nto plus habuit de actualitate ꝛ minꝰ de potētialitate q̄ tribuit materie. Secꝰ de poſſibilitate virtuali q̄ forme tribuit q̄ quāto ē multiplicior tāto eſt vnitior ꝛ ꝑ pauciora ſuā ꝯſeq̄ns ꝑfectōeꝫ. Cōtra de multiplicitate ex materia ꝯſurgēte ¶ Cōceptꝰ habiti de dō poſſunt ſub ordie q̄ntuplici notari Primꝰ eēntialiū. ſpectantiū ad eē. Scd̄s eēntialiū ſpectātiū ad actōes vt intellectualitas. volūtas Tertiꝰ obiectorū vt intelligibile volibile Quartꝰ eēntialiū ſpectātiū ad pſonas. vt intellectus potens ꝑ intelligibile adequatum. Et voluntas volibile

infinitũ. Quintus eſt cõſurgens ex prio
ri ordine vt ſcilicet ydentitas. Equalitas
Similitudo Et quia totũ neceſſariũ pre
cedit poſſibile eſſe intelligamus ex iſtis ꝑ
ducta intelligibilia et volibilia adextra/
qualia cõtinet ratio deitatis/ nõ ſicut ſub
iectũ paſſionẽ ſed ſicut cauſa effectuꝫ ſub
triplici genere cauſe. quas in deo ſemꝑ co
incidere neceſſe eſt q̃ ſunt. Efficiens For/
malis/ nõ intrinſeca ⁊ rei cõſtitutiua/ ſed
exemplaris. et finalis cauſa

D ¶ Secunda partitio

de cõceptibus anime rationalis vel homi
nis in ſpeciali.

Conceptões in omĩ creatura repi
biles repiũtur in hoĩe qui propte
rea dicit omnis creatura ſeu minor mun/
dus De ſunt cõceptões intellectualis ſcꝫ
Ratõnis Anĩalis vitalis ⁊ pure natural̃.
Equiuoca inſuꝑ virtute ⁊ analoga libera
quoqꝫ ⁊ ſeruilis. moralis deniqꝫ ⁊ artificia
lis. ¶ Conceptus cognitiui formalit̃ de
quibꝫ ſolis deinceps erit ſermo. cum affe/
ctiuis ſunt in triplici genere ſm tres anĩe
ratõnalis vires ſeu potẽtias principales
in vtero ſuo. q̃ ſunt mens ſupior pria Ra/
tio vel ſenſus interior ſcd̃a. Et ſenſus exte
rior tertia. ¶ Conceptões in ventriculis
anime rõnalis ſolent geminos fructꝰ ſeu
cõceptus afferre. Quoniã aliqui ſunt co/
gnitiui vel apprehẽſiui. Aliȷ̃ vero affecti/
ui. Concipe autẽ dicit quaſi ſimul cape ⁊
intelligere quaſi intꝰ legere ⁊ repire in me/
moria. quaſi iteꝝ parere. ¶ Conceptiões
in vtero ſenſus exterioris ſunt in genere
quintuplici ſcd̃m quod habet vterus iſte
quinqꝫ ſinus pricipales quos dicimꝰ Vi
ſum Auditũ Olfactũ Guſtũ Tactuꝫ. de q̃
bus nõ eſt hic dicendũ ꝑ ſingula vt ſi ſen
ſus ſint eiuſdẽ ſpeciei in oĩbus ꝑfectꝭ ani/
malibus Et q̃ ſunt propria cuiuſlibet ſen
ſus obiecta cũ ſimilibꝫ ¶ Cõceptꝰ exterio
res iſtoꝝ ſenſuũ. talẽ hñt ꝓmitatẽ ⁊ coor/
dinatiõeꝫ ad reliquos interiores nobilio
res/ ꝙ nequeũt abſqꝫ ipſis gigni Quoniã
omĩs noſtra cognitio ⁊ diſciplina intelle
ctiua fit ex ꝑexiſtẽte ꝯgnitõe ſenſitiua ſm
phm. qui dat hoc ſignũ. Quia deficiente
nobis vno ſenſuũ a natura. deficit ⁊ noti
cia propria de ſenſibilibꝫ illius ſenſus.
¶ Cõceptus exterioris ſenſus in ſuis q̃nqꝫ
ventriculis ſunt iniciales. ⁊ quaſi ſubſtã/
tiales. reſpectu cõceptuũ ſupiorum. vnde
prodeũt omẽs philoſophice cõceptões
quas in tria genera diuidimꝰ. Naturaleꝫ
Ratõnalem Moralẽ. Quarũ ſunt multe
ſpecies a philoſophis ordine miro tradi/
te. Ut ſub naturali Metaphyſica de eſſen
tiȷ̃s reꝝ Mathematica de numeris ⁊ figu
ris Phyſica de motibꝫ. Sub ratõnali ſeu
ſermocinali grãmatica. logica. rhetorica.
Sub morali Ethyca iconomica Politi/
ca. Quibus addite ſunt cõceptiões artiũ
mechanicarũ varie. nec hic numerãde.
¶ Conceptus exteriorũ ſenſuũ nequeũt fie
ri ꝑ reflexionẽ cõcipientis ſupra cõceptũ
ſuũ. Non enĩ eſt ſenſus virtus. ſupra ſe re
flexiua. Sicut oculus non videt ſe vide/
re/ nec auris audit ſe audire. et ita de reli/
quis. Sola enĩ virtus intellectiua ſe ſu/
pra ſe ꝑfecta reditõe reflectit ⁊ reducit. Dõ
maxime pꝫ in intellectu prĩo qui deus eſt
vbi monas gignit monadẽ. et in ſe ſuum
reflectit amorẽ. que reductõ ꝑfecta eſt. nec
aliter eſſe poteſt ne ſit ocioſa ¶ Conceptꝰ
exteriorũ ſenſuũ. ſicut ſunt ſimplices abſ
qꝫ compoſitõne enũciatiua. Ita nulla eſt
in eis falſitas. qualis in cõceptibus ꝯple
xis ⁊ iudicialibꝫ inuenimus. Et ita viſus
aſpiciens baculũ in aqua nõ fallitur. ſed
fantaſia vel ratio. ſi iudicet ipm̃ fractum.
Cõceptio in matrice quinqꝫ ſenſuũ ſem
ꝑ eſt naturaliter pulcra. quia modũ habet
ſpeciem ⁊ ordinẽ prout alie res omẽs que
nõ producũtur. abſqꝫ numero pondere ⁊
menſura. et hec dicitur veritas vel nobili
tas naturalis indelibilis reſtante. Secꝰ
de veritate complexa ſigni ſignificãtis ad
placitũ per operatõnem intellectus.
¶ Conceptões ſenſuũ exteriorũ dant oc
caſionẽ frequẽter ſenſui interiori et ratio
ni vel menti iudicanti ꝙ errent in ſuis cõ
ceptibus vt falſi deformes monſtruoſi et
ignobiles falſitate ſcilicꝫ ſigni/ et deformi
tate viciȷ̃ et hoc ꝑ ſtatu nature poſterius
deſtitute. nõ ꝓmitus inſtitute quomodo
homo nõ fuiſſet deceptus nec vigilãs nec
ſomniãs/ domino prouidẽte/ ⁊ intellectu
regulante/ reſpectu omĩum potentiaꝝ in
tota generatõne cõceptuũ ¶ Conceptus
exteriorũ ſenſuũ ſunt ſimplices. ⁊ exprimẽ
tales geniti naturali neceſſitate ab obie/
ctis ſuis propriȷ̃s/ vel cõmunibꝫ/ actuali
ter manentibꝫ per ſpecies ſuas impreſſas
etiã dum obiecta pereũt vel ſubtrahunt

Exempla ſunt plurima de ſono et de viſi-
bilibus radioſis. ¶ Conceptiones exte-
riorum ſenſuū iudicantur falſe turpes et
diſtorte ex tribus principaliter/ quoꝝ pri
mū eſt indiſpoſitio organi vel ventriculi
quo fit conceptio. Alterū eſt indiſpoſitio
medij ꝑ quod ſpecies obiectoꝝ trāſeūt ad
ſenſus. Tertiū eſt diſtantia obiectoꝝ ꝑꝓ
pinquū vel remotū improportionata.

·3· ¶ Sequitur tertia
partitio. De cōceptib⁹ interioꝝ ſenſuum

C Onceptiōes plures ⁊ nobiliores
fiunt in ſcđo aīe rōnalis vtero ite-
riori organico/ ſicut traditōes q̄s
recipit a ſenſatōib⁹ tanq̄ꝫ ſemina/ ſunt ſpi
ritualiores/ et potētia cōcipiens illic am-
plioris virtutis eſt. Utrū vero ſola ratio-
nalis anima ſit ſubiectū inheſionis oīm
conceptuū ſuorū vel totū ꝯpoſitū ex orga
no ⁊ anima ꝓbleuma videt̄ prout de ſub-
iecto materialiū accidentiū. Dicūt aliqui
ꝗ ſolam materiā informāt q̄uis totū cō-
poſitū denominēt. Sic viſio que cauſat̄
ab anima rōnali vtiqꝫ indiuiſibili. inhe-
ret ſibi ſoli q̄uis totū oculū vel hoīem vi-
dere denominet. ¶ Conceptōes interio-
res et organice/ q̄uis fiant originalr̄ ⁊ ra
dicalr̄ a corde. tn̄ perficiunt̄ in cerebro. ve
lut in triplici ventre. ſm̄ tres capitis ꝑti-
culas aut cellulas. Quarū anterior q̄ ma
ior eſt cōtinet vim ſenſus cōmunis cum
imaginatiua. Scđa vero q̄ mediocris eſt
cōtinet formatiuā. ſeu cogitatiuā. cū eſti-
matiua. Tertia vero poſterior ⁊ minor cō
tinet retentiuā cū memoratiua. Dicūtur
alijs nomib⁹. Sinciput. occiput. interci-
put. ſeu mediū in capite. ¶ Conceptiōes
ſenſus cōmunis. ſunt tot ſimul quot fiūt
per ſenſus exteriores ſingulos. etiā in ani
malib⁹ ꝑfectis. Ex quibus cōceptionib⁹
alie ⁊ alie pullulāt imagines ⁊ forme ꝑ aſ-
ſociatōes ⁊ cōbinatōes varias factas tam
in ſenſu cōmuni q̄ꝫ in fantaſtica ⁊ eſt eſtia
tiua virtute Quod ingeniatū eſt a natura
ꝓpter ꝑcreatōem neceſſarioꝝ ad vitā. Duꝫ
nō habent aīalia ꝑfecta alimentū cōiun
ctū ſicut plante vel animalia ſolū tactū ha
bentia. ſicut patet in conchis ⁊ oſtreis.
¶ Conceptōes virtutis formatiue cū eſti
matiua ꝓcellunt in multiplicatōe ꝯceptu
um etiā in brutis ſuꝑ virtutē ſenſus ꝯmu
nis/ quia multiplicius ſeꝑare ⁊ cōiunge-
re pōt imagines cum intentōibus ⁊ vtraſ-
qꝫ adinuicē per vim eſtimatiuā que ex ſen
ſatis elicit inſenſata. vt ouis ex figura lu-
pi elicit inimiciciā. Niſi dicamus hoc ꝑpu
re naturaliter fieri quemadmodū ab igne
fugit aqua in lignis viridibus/ et exterio-
res ſenſus qui ſimplices ſunt horrent cō-
traria per nature ſenſus vel naturaleꝫ in-
ſtinctū. ¶ Conceptōes in hoc ventriculo
medie cellule cerebri poſſunt ꝯturbari in
brutis ⁊ plus in hominib⁹ ex cōturbatōe
prioris cellule qua priori non īpedita po
teſt nihilominus iſta ſecunda multiplici
ter cōturbari vt nō cōcipiat vel eliciat ni-
ſi monſtruoſos ꝑtus/ maxime dū accipit
rerum ſimilitudines ꝓ rebus veris adex-
tra vt facit ſomniās. Poteſt inſuꝑ ventri
culus tertie cellule cōcludi/ ne pariat mēo
rando exiſtentibus primis ſanis ¶ Con ·k·
ceptōes in vtero fantaſie brutorū anima-
lium ⁊ irrationaliū. variātur per diuerſas
induſtrias ex variatōne complexionū ar-
monicarū adeo ꝗ perueniūt ad rationis
induſtrias quodāmodo percipiēdas. Iu
xta regulam Dioniſij/ ꝗ ſuprema inferio
rum iungūtur infimis ſuperiorū. ¶ Cō-
ceptus irrationaliū nō ſunt nobiles vł ig
nobiles formaliter quia nō habent vt ho
mines coniunctā rationē per quā regula-
ri poſſint aut debeant. ſed impetum mo-
tiōis obiectalis inſequūtur et pulcri ſunt
vt ira in cane et in vulpibus aſtutia.
¶ Conceptōnes in ſecundo ratōnalis ani-
me ventriculo plus ꝑ auditū diſcipline ⁊
nobilius multiplicātur. q̄ꝫ per alios ſen-
ſus q̄uis viſus in ſe ſit nobilior q̄ꝫ audi-
tus ¶ Conceptōnes vltime ⁊ poſterioris
cellule cerebri que memoratiua dicitur ſu
mūtur cum circunſtātia preteriti. Et illic
ſpecies quaſi ſopite dicuntur niſi fuerint
excitate per vias ingeniatas a natura vn-
de fantaſmata fluūt ⁊ refluunt de cellulis
anterioribus et medijs in poſtremā ⁊ ecō
tra. ¶ Conceptus formari poſſunt ab
anima ratōnali mediante ſpiritu anima-
li/ qui eſt proximū anime inſtrumentū in
cellulis cerebri et hoc rebus adextra non
ita ſenſatis/ ſicut cōcipitur mons aureus
et colores medij in nubibus et yride/ im-
mo ⁊ quidditates ſubſtantiaꝝ per diſcur
ſum et reſolutiōem ſic formātur in ventre
ratōis q2 ꝓ ſtatu vie non intuitiue cernūt̄
Alioqn itellect⁹ cognoſcereꝫ panē nō ēē in

hoſtia conſecrata ¶ Conceptus poſſunt
gigni ab aīa rationali in cellulis cerebri
qui propter cōiunctōem rōnis ⁊ imperiū
eius dicerent liberi non intrinſece ſed de/
noīatiue. quorū aliq̄ ſunt nobiles ⁊ actus
imperati virtutū. Alij ignobiles viciorum.
¶ Cōceptōes naturales ſeu ſermocinales
de qualibet ſciētia pñt formari in cellulis
cerebri per verba exteriora ad placitum ſi
gnificātia cū nutibꝫ et ſignis/ quēadmo/
dū videmus in pluribꝰ qui garriūt de di/
uerſis ſciētijs de q̄bus intelligūt proprie
nihil plus q̄ꝫ ceci de coloribus. quales di/
cebat apuleius philoſophari ſolis auribꝫ
Et de q̄bus accipi pōt dictū xpi ſumptū
a ꝓphetis ꝙ audiētes nō intelligūt Tales
phs vocat incontinētes tempe paſſionis
qui loquūtur empediocleas idest ſenten/
tias graues q̄s mente non ſentiūt prout
ebrij et pueri ex ſola fantaſia multa dicūt
⁊ alij multi q̄ carent iudicio rationis.

¶ Sequitur quarta

partitio ¶ De conceptu entis in ſpeciali
C Onceptio entis ſimplex. pm⁹ eſt
inter oēs cōceptus/ tam in deo q̄ꝫ
in creaturis In deo quidē. duꝫ pr̄
cōicat eſſe ſuū et eſſentiā. que idē eſt filio.
Et ipſe cū filio cōicat ſpūiſancto In crea
turis autē cōicatur ꝓus eſſe. que cōicatio
eſt quoddā cōcipe. his quidē clarius. his
autē obſcurius ¶ Conceptus ſimplex en
tis eſt primū pricipiū incōplexū apō vtē/
tes rōne vel intellectu. Nec aliquid vere ⁊
ſincere cōcipit niſi reſolutō fiat. ad hoc eē
¶ Conceptus ſimplex entis ſincerus ⁊ eli
citus nō habet in via naturalr̄ et de cōi le/
ge. niſi ꝑ multas abnegatōes ⁊ reſolutōes
factus ab intellectu. q̄ fundat ſe in hoc lu/
mine diuino ſignato ſup eum. quo omne
impfectū neceſſario reducit ad perfectū. ſi
cut potentia ad actū. et priuatō ad habitū
¶ Conceptus ſimplex entis/ recipit mul/
tiplicit in ſe Et in paſſionibꝫ ſuis primis
que ſunt. vnū. verū. bonū. pulcrū. nedum
intellectualibꝫ rōnalibꝫ et cognitiuis/ ſed
ſuo modo generalr̄ in oīnibꝫ creaturis
¶ Cōceptus ſimplex entis in viatoribꝫ hoī/
bus recipi pt ⁊ gigni tot modis quot mo
dis in ceteris q̄buſlibet creaturis vn̄ cōci
pi poteſt ens prio naturalr̄ ſicut amor et
bonitas. Secūdo potētialiter vt memo/
ria meminit ſui ſm̄ Auguſt. Tertio habi/
tualiter ſicut ꝑ habitū adquiſitū vel infu
ſum. Quarto obiectalr̄ ꝑ ſpēs ꝓprias ſen/
ſibiliū. Quinto obiectalr̄ per ſpecies alie
nas componendo diuidēdo ratiocinādo
abſtrahendo. Sexto ſpecialr̄ in hoīe per
noīa ad placitū ſignificātia Tandē intui
tiue in patria ¶ Cōceptus ſimplex entis
genitus ꝑ intellectū viatoris in vtero pu/
re intelligētie ſi diu ꝑſiſtere poſſet ſine cō
mixtōne vel inuolucro ſolicitudinū fan/
taſmatū ⁊ cōcupiſcētiaꝝ ille merito ſince/
ra veritas diceret/ ⁊ agalma pulcerrimū et
precioſe margarite claritas fulgens in mē
te Et talem appellabat augu. pro ſtatu vie
ſincerā veritatē que mox inſtar coruſcatō
nis vt illuxerit/ reſorbet ⁊ inuoluit. nube/
culis fantaſmatū. ſi nō ſtabiliat mens.
¶ Concept⁹ ſimplex entis accipit hic in via
de cōmuni lege nō intuitiue/ ſꝫ ſeptē alijs
modis in genere ſcꝫ per experientiā ⁊ reſolu
tionē ſeu depuratiōem quinqꝫ modis/ et
duobꝫ ꝑ impoſitōem ⁊ autoritatē ſeu fidē
alteri⁹ ſeminātis ¶ Cōceptus ſimplex en
tis acceptus ꝑ experientiā eſt aliquādo pu/
re vagus et cōfuſus. vt hoc ens qꝛ q̄ dicit
hoc ens dicit ens. imo et qui dicit nō ens
dicit ens. ⁊ ita de ſilibꝫ entis acceptionibꝫ
cū impfectōne vt ens in potētia/ ens ana/
logū ſm̄ quid ⁊ cōtingēs creatū. ⁊ depen/
dens. ¶ Cōceptus ſimplex entis accept⁹
ꝑ abſtractōem ⁊ reſolutōem purior eſt ⁊ de
terminatior q̄ꝫ precedēs. Et hꝫ q̄tuor gra
dus. Un⁹ eſt dū accipit ens cōiter ⁊ analo
gice. ad ens creatū ⁊ increatū. Scōs ē ad
ens increatū. ⁊ ſubam creatā Terti⁹ eſt ad
ens creatū carens ipfectōe q̄licūqꝫ Quar/
tus eſt ad ens ſimplex vnū ⁊ ꝑfectum quo
nihil maius ſeu meli⁹ cogitari poteſt. ve/
rū eſt ꝙ p̄ſuppoſita fide pñt haberi conce
ptus altiores etiā ꝑ intelligētiā de beatiſ/
ſima trinitate. ⁊ per affectōem anagogice
ſublimatā de torrente voluptatis fontis
vite. ¶ Cōceptus ſimplex entis habitus ·D·
per impoſitōeꝫ. vt apud philoſophos vel
per fidem vt apud xpianos ſignificat ⁊ re
p̄ſentat aliquid quicq̄d illud ſit quo meli
us cogitari nō poteſt ⁊ hec eſt ꝯgnitio q̄d
nominis/ ſeu quid nomē ſignificat cum
qua ſtat. ignorantia vel dubietas/ ſi res ſi/
gnificata ſit aut quid ſit. Sꝫ nequaq̄ꝫ dū
habet cōceptus rei ꝑ intelligētiā nedū in
tuitiue ſꝫ abſtractiue mōis dict ¶ Cōcept⁹
ſimplex entis iſte quo mai⁹ cogitari nō pt

dicit pelagus quoddã eſſentiale infinitũ
ſm damaſc. quod neceſſario eſt eſſe ſuum
z ſolũ neceſſe eſſe p eſſentiã z vnum et vez
et pulcrũ. z bonũ. Cetera autẽ oĩa p ptici
pationẽ z quandã imitatõis analogiam.
Et ſunt hec ita certa de deo apð illos qui
concipiũt reſolutiue purũ eſſe. q dubita/
re nõ poſſunt. quia ſunt p ſe nota intelle/
ctis terminis taliũ. Nihilominꝰ teneatꝛ re
gula dioniſij ad gaium q ſi quis videns
deũ intellexit qð vidit/ nõ ipm cõtempla/
tus eſt ſed aliqd eorũ ab ipſo exiſtentiũ et
cognitorũ/ hoc verũ eſt de cõmuni qꝛ nõ
videtꝛ intuitiue hic z nũc. ¶ Cõceptꝰ ſim/
plexentis nullo modo põt eſſe verus bo/
nus z pulcer niſi caracteriſatus ſeu ſigilla
tus z formatus et quodãmodo viuificatꝰ
ſit ab ente prio ſimplr quo maius excogi
tari nõ poteſt. cuius nomẽ eſt vnicũ. ſan/
ctum z bñdictũ in ſecula ¶ Cõcurrũt au
tẽ in ieſu duo noĩa prima z ſupma. Vnũ
increatũ qð eſt ipm eſſe puruz dei ſibi ſoli
cõprehenſibile Aliud creatũ. quod eſt hu
mana natura q ſicut eſt pfectiſſima creatu
rarũ. ſic eſt nomẽ exaltatũ z magnificatuz
ſup oĩe aliud nomẽ ¶ Sortitur autẽ de
us plura nomĩa p negatiõem intellectus
prout in opuſculo de modis ſignificandi
haber dici. Deus ſm Bonauẽturã in bre/
uiloqo dicitꝛ lux. vt eſt ratio cognoſcendi
oĩa/ dicitꝛ ſpeculũ. vt eſt ratio cognoſcẽ/
di viſa et approbata. Dicitꝛ exẽplar vt eſt
ratio cognoſcẽdi pdiſpoſita. dicitꝛ liber vi
te vt eſt ratio cognoſcẽdi pdeſtinata z ap
probata. Eſt igitꝛ liber vite reſpectu reruz
redeuntiũ. Exẽplar vt exiſtentiũ. Specu
lum vt euntiũ. Lux reſpectu oĩm Et ad ex
emplar ſpectat ydea verbũ ars z rõ. Idea
ſm actũ preuidẽdi. verbũ ſm actũ propo
nendi. ars ſm actũ pſequendi. Ratio ſm
actuz pficiendi quia ſupaddit rõem finis
vel intentõem. Cognoſcit inſup ɔtingẽ/
tia infallibiliter Mutabilia imutabiliter
futura pñtialiter/ tẽpalia eternaliter quia
per ſeipm eſſentialiter.

.R. ¶ Sequitur quinta
partitio de conceptibus complexis.

(C)onceptus cõplexi quos orõnes
dicimꝰ. capiunt euidentiã z quaſi
vitam imortalẽ z eternã per viuifi
catõem entis primi ſimplicis. ſm triplex
genus cauſe efficiẽtis. formalis vel exem/
plantis z finalis. Recipien. vt ab efficien
te vnitatẽ/ modũ z menſurã. Recipien. vt
ab exemplãte ſeu formãte ſpẽm numerũ z
veritatẽ. Recipien vt a finiente ordinem
pondꝰ z bonitatẽ. Ex qbus oĩbꝫ neceſſa
rio ɔſurgit pulcritudo de qua laudatꝛ pul
cerrima mulierũ in canticis canticorũ.
¶ Conceptus cõplexi quos dicimꝰ rõis. di/
cuntꝛ p ſe noti/ dũ ɔceptus ſimplices ex q
bus cõponuntꝛ apprehẽſi/ reddũt primus
complexionẽ euidentẽ in lumĩe rõnis in/
tellectiue vt de quolibet eẽ vel nõ eſſe. cui
nõ contigit intellectis terminis diſſenti/
re. Tales vtiqꝫ ſunt cõmunes animi cõce
ptões/ z ebdomades/ z prie impſſiones z
pria principia. ¶ Conceptus cõplexi di/
cuntꝛ euidẽtes. q recipiũtur ab intellectu
nõ ſolũ a ſupiori p lumẽ intelligentie. ſed
etiã ab inferiori p certitudinẽ ſenſualis ex
perientie. vt q ignis eſt calidus z q abſin
thiũ eſt amarũ. ¶ Conceptꝰ cõplexi om
nes medij dicuntꝛ qui nõ recipiũt euiden/
tiã. niſi p reductõez ſeu reſolutõez ad ɔce
ptꝰ expimẽtales pmos l' ſcdos. q dicũtꝛ cõ
cluſiões. ſic habetꝛ i pria phia z i prudẽtia
z arte. z in oĩ ſcia Et hoc nõ itelligitꝛ de co
gnitõne dei q nullatenꝰ eſt diſcurſiua aut
ɔpoſitiua nec de angelica cognitõe quea
multꝫ ſilr ponitꝛ nõ diſcurſiua ſaltẽ in plu
ribꝫ nõ oportet. Secꝰ in nobis hic in via
¶ Conceptus cõplexi ſicut z incõplexi/
repiuntꝛ in hoĩbꝫ pro ſtatu nature deſtitu/
te freqnter abortiui vel turpes z ſpurij pro
pter indiſpoſitõem matricis aĩe rõnalis/
ex mala diſpoſitõe corporis vel praua cõ/
ſuetudine vel aliũde multis modis. Pro/
ſunt autẽ ad fecunditatẽ z decorẽ Ingeni
um clax exercitiũ electũ. z ociũ ſanctũ ſeu
deuotũ z ſobriũ ¶ Conceptꝰ cõplexi tãto
ſunt difformiores/ ignobiliores/ et vitu/
pabiliores. quanto ppinqores ſunt pmis
ɔceptibꝫ euidẽtibꝫ qui p expientiã ſupio/
rem vel inferiorẽ accipiuntꝛ. dũ degenerãt
ab eis. nec imitãtur eos. aſſimulatiõe pfe/
cta/ quemadmodũ culpabilior eſt errans
in ianuis z meridie qꝫ de nocte. z turpior
iudicatur ſymea que deficit ab homis fi/
gura quam videtur imitari ¶ Conceptus
complexi in vtero mentis geniti per ſemi
na primorũ principiorum complexoruz
vel incõplexorum/ ſunt nobiliores et ge/
neroſiores/ ceteris paribus/ qꝫ geniti per
ſemen experientie ſenſualis. Propterea

ſcientie morales que reſpiciūt particula/
riores actꝰ hominū ſup oēs minus ha/
bent certitudinis. Similiter ⁊ ſciētie nō
abſtrahentes a motu et a materia. ſed ma
thematice propť abſtractōem hmōi ſunt
in primo certitudinis gradu quo ad nos
⁊ pro iſto ſtatu. ¶ Cōceptus cōplexi poſ
ſunt in vtero mētis vel ratōnis gigni pul
cri nobiles ⁊ certi ꝑ ſemen expiētie ſenſua
lis ſed nō abſqꝫ ſemine ꝯciliante ſeu fouē
te primi luminis intellectualis/ in quo vi
dentꝫ prima principia practica moraliū/
vt ꝙ nemini eſt iniuria facienda vnde po
teſt elici ſciētia pure ſpeculatiua. de virtu/
tibus ꝑ deductōem ratōis logica median
te. que ad hoc inuēta eſt ne paralogiſan/
do falleremur. ¶ Conceptus cōplexi va/
rianꝫ in nobilitate ⁊ ignobilitate moraliť
ꝑ varios gradus quales ſolent aſſignari
in certitudine veritatū ſub numero quin
tuplici ſm acceſſum vel receſſum a p̄mis
principijs moralibꝫ ꝑ ſe notis In primo
gradu ſunt p̄ma principia In ſcd̄o ꝯclu/
ſiones euidēter ꝯſequētes In tertio ſunt
ꝓpoſitōes ⁊ articuli ex autoritate diuīa ſu
ſcepti In quarto ꝯcluſiones inde certitu
dinaliter deducte. In quinto ſunt cōclu/
ſiones ꝓbabiles ⁊ de fidei pietate ¶ Con
ceptus cōplexi de diuinis ⁊ ſp̄ualibꝰ ſunt
ex ſe ⁊ via nature generoſiores et robuſtio
res q̄ꝫ de creaturis ſi capacitas vteri ratio
nalis ⁊ intellectualis ad eoꝝ ſuſceptōem
⁊ nutritōem hr̄et armonicā ⁊ expeditā di
ſpoſitōeȝ qꝛ que ſunt p̄ria in natura. ſunt
in ſe certiſſima ¶ Conceptus cōplexi for
manꝫ in vtero rōnalis anime nobiliꝰ ⁊ ge/
neroſius ꝑ ſemen fidei ſimplicis et incor/
rupte. q̄ꝫ ꝑ ſemen ſolū ph̄ie triplicis natu
ralis/ ratōnalis ⁊ moralis/ q̄ꝫuis hoc ſemē
adiuuetꝫ vehemēter ſi receptū fuerit cōgru
enter. ¶ Conceptꝰ complexi ſolent gigni
ſatis ꝯformiter in ſcd̄o ventriculo vel ſinu
matricis aīme rōnalis. quoꝝ vnꝰ dicitꝫ co
gnoſcitiuus/ recipiēs ſemen entis. Alius
dicitꝫ affectiuus recipiēs ſemē bonitatis.
De quoꝝ quolibet erit ſequens ſermo

·D· ¶ Sequitur ſexta
partitio. ¶ De conceptibus intelligentie
in vtero/ nō vtentis organo corporali.

C c Onceptus ī vtero rōnalis ani/
me in vētriculo intelligētie nō
vtentis organo corporis/ proxie

ſunt conceptiōibus angelicis/ ſicut ſupre
ma inferiorum iungūtur infimis ſuperio
rū/ non quin intellectꝰ immediate formetꝫ
a deo/ nō ab alia intelligētia ſm errorē ali
quorū/ ⁊ hoc quo ad tria que ſunt natura
gratia. ⁊ gloria ¶ Conceptōes alique di/
cuntꝫ immediate fieri in vtero intelligen/
tie humane non quin req̄ratur obiecti p̄/
ſentatō ⁊ lumīs ſpiritalis irradiatio. ⁊ ſpe
cies intelligibilis/ que mediat inť poten/
tiam ⁊ obiectū. ſicut in viſione corporali.
mediat ſpecies coloris inter colorē ⁊ viſuȝ
nec minus dicitꝫ color immediate videri/
quia nihil mediat inter potentiā viſiuā ⁊
actū ſue viſionis. qđ ſi contingeret. viſio
mediata diceretꝫ. aut reflexa. Sic in ꝓpoſi
to ¶ Conceptōnes intelligentie q̄liſcūqꝫ
p̄ter primā que deus eſt. ſunt accn̄tia vel
actus/ ab intelligētia diſtincti. qꝛ ſm arti
culuȝ pariſieñ. nulla intelligentia creata/
eſt ſua intellectio. vnde patet ꝙ intellectꝰ
poſſibilis ponēdus eſt in angelis q̄ idem
eſt eſſentialr̄ cum agēte. ſed diuerſi ſunt re
ſpectus Itaqꝫ ſic angelus malus eſſet ſua
beatitudo/ quod eſſe nō poſſit. ¶ Conce/
ptiones intellectus hūani non fiūt ab in
tellectu agente in intellectū poſſibilē. tan
q̄ꝫ intellectꝰ agens fiat cognitō poſſibilis
intellectꝰ q̄tenꝰ ſint idē intellectꝰ realr̄ que
ſm eccleſie determinatōnē eſt propria ho
minis forma/ agēs conceptiones ſuas in
ſeipo/ eſſentialiter ab eo diſtinctꝰ ¶ Con
ceptiones intelligentie hūane non fiunt
hic naturaliter in via/ niſi coniūcto vel p̄/
uio fantaſmate Secus de miraculo vel p̄
uata lege vt in Paulo. ⁊ in Moyſe ⁊ in vir
gine benedicta. Alioquin raptꝰ ⁊ prophe
tie/ tam in vigilia q̄ꝫ in ſomno. poſſent ac
cidere naturaliter/ vt Auicēna mentitus
eſt/ in fauorē ſecte machometi epilentici/
⁊ contra dictū ſancti Petri ꝙ volūtate hu
mana non eſt allata prophetia ¶ Conce/
ptiones intelligentie humane non fiunt
per impſſionē ydearuȝ ſeparatarū. que non
ſunt deus vt plato dicitꝫ poſuiſſe. Nec per
ſolam inſpectionē fantaſmatū/ vt Ariſto.
dixit nec per influxū ſolum intelligentie/
vel ſeparatarū intelligētiarum. vt Auicen
na poſuit nec per actualē incluſionē rerū
intelligibiliū in aīa. vt alij fabulati ſunt
Sȝ conflatꝫ ex oībꝫ verus catholicoꝝ mo
dus ꝙ aīa in ſui p̄ria creatione eſt ſicut ta
bula raſa ⁊ ꝙ capit ſciam ſuā a ſenſibꝫ ⁊ a

fantaſmatibꝫ ꝑ abſtractõem ab hic ⁊ nũc
et a materia. Et proinde ſciẽtia eſt de ne
ceſſarijs ⁊ eternis/ et impoſſibilibꝫ alit̃ ſe
habere. quia nõ accipit intellectus res vt
in actu/ ſed vt in aptitudĩe. que aptitudo
neceſſaria eſt. nõ quidẽ in ſe vt ſonat poſi
tio Ariſto. ſed in deo qꝛ nihil eſt eternum
niſi deus/ vel in deo. Et in hoc cõcederet̃
poſitio platonis/ ſm interptatõem augu
ſtini ꝙ deus eſt eterna cauſa rerũ omĩum
in eſſendo/ ſupple aptitudinalr̃/ ⁊ rõ eter
na cognoſcendi. ſupple exẽplaris vel idea
lis. ⁊ etern⁹ ordo viuendi tanqꝫ cauſa fina
lis. ¶ Conceptõnes humane intelligẽtie
poterãt pro ſtatu nature inſtitute/ fieri de
inſenſibilibꝫ ꝑ abſtractiõez a motu ⁊ a ma
teria et a ſuis appendicijs. Et in illis con
ceptõnibus potuiſſet homo/ ſinceriter ꝑ
ſtitiſſe. Hinc Auguſt. Que cauſa cur pri
mã lucem acie fixa videre non poſſis/ niſi
vtiqꝫ infirmitas. Et quis eã ibi fixit. niſi
vtiqꝫ iniqtas. ¶ Cõceptiões intelligẽtie
pro ſtatu nature inſtitute videnẽ potuiſſe
fieri/ nedũ ꝑ aſpectõem vel inſpectõez fan
taſmatũ vt hic in via/ ſed ꝑ irradiatõem a
ſupioribꝫ intelligentijs ⁊ fortaſſis a ſenſi
bilibꝫ creaturis aliter qꝫ ꝑ ſenſum. vt ꝑ in
telligentiã que virtualr̃ ⁊ eminẽter ꝯtinet
vires ſenſitiuas. ¶ Cõceptões aĩe ſepate
videnẽ aliter fieri poſſe frequenter qꝫ ꝑ mi
raculũ. ꝑ ſuſceptõem ſpecierꝫ/ tã ab intelli
gentijs qꝫ a ſenſibilibꝫ per naturalẽ ſui lu
minis irradiatõem. licet impfectius mul
to qꝫ in angelis/ aut in ſtatu innocentie.
¶ Conceptões humane intelligẽtie hic ĩ
via/ de pᷓo ente triplices eẽ poſſunt. Que
dã faciales ⁊ intuitiue ſicut in paulo moy
ſe ⁊ maria. licet in raptu quodã. Quedam
ſpeculares. ⁊ ſincere ſine fantaſmatũ ĩuo
lucro. licet trãſitorie ⁊ raro. Quedã cõiun
cte fantaſmati ⁊ cõtinuo ¶ Conceptões
humane intelligentie ſpeculares ⁊ ſincere
videntur potuiſſe fieri ꝑ reflexionẽ intelli
gentie ſup actus viſionis intuitiue. qual'
fuit in paulo ĩmo qualis eſt in beatꝫ. Eſt
autẽ viſio ſeu cognitio vnitiua in experi
entia obiecti p̃ſentis in ſe vel in ſua ſpecie
propria. vel in ſupeminẽti repreſentatõe
qualẽ deus hꝫ. ¶ Conceptõnes humane
intelligẽtie ſunt oẽs/ vl' ĩtuitiue vel abſtra
ctiue/ videant q̃ tale aliud ponere voluerĩt
Forte ꝙ ſunt alie et alie conceptõnes ob
iecto preſente ⁊ abſente.

Sequitur ſeptima

partitio de cõceptionibus voluntatis in
ſpeciali.

Conceptões in vtero vel matri
ce rõnalis aĩe tot modis poſ
ſunt multiplicari. quo ad potẽ
tiaꝫ appetitiuã quot modis va
rianẽ. quo ad apprehenſiuã ſeu ꝯgnitiuã
¶ Conceptões appetitiue nobiliores et
liberiores ſunt in ſuo genere: ceteris pari
bus/ qꝫ cognitiue. niſi degenerẽt in viciũ.
ſicut dicit̃ de peccatore/ ꝙ cõcepit dolorẽ
⁊ peperit iniquitatẽ/ que duo pertinẽt ad
affectiuã. ¶ Conceptões affectiue neq̃
unt fieri ſine preuia cognitõne ſepata vel
cõiuncta. Sepata deus eſt/ cõiuncta vero
ratio. Concurſus autẽ dei generalis/ non
impedit libertatẽ/ imo cauſat/ fortificat ⁊
actuat/ qꝫuis nõ neceſſitet/ qꝛ tolleret pri
mũ motũ ſuum. ¶ Conceptões affectiue
poſſunt gigni ⁊ cõtinuari/ facta preſenta
tõe obiecti diligibilis/ ꝑ cognitiuã qꝫuis
indiſtincte etiã. vel cõfuſe. Obiectalis aũt
p̃ntatio ſiue agat in voluntatẽ et cuꝫ volũ
tate/ ad ꝑductõem volitõnis ⁊ nolitõis. ſi
ue nõ. vt aliqui volunt ꝙ corp⁹ nõ agit in
ſpm̃. Nihilomin⁹ nulla cõſurgit indencẽi
tas/ illibertans voluntatẽ ¶ Cõceptiões
affectiue conſeq̃ntes ad cõceptũ primi en
tis/ ſerenũ ⁊ purũ/ ſunt nobiliores. ſincere
et delectabiles/ ſupra hũanũ ſenſum. Un
de beati p̃dicãtur mũdo corde. ⁊ q̃ guſtãt
de duodecim fructibꝫ ligni vite. ¶ Cõce
ptiones affectiue/ tãto nobiliores ſunt et
iocundiores quãto ſe magis imprimũt ⁊
coniũgunt primo enti. vice ꝯtraria ad cõ
ceptões affectiuas de ſenſibilibꝫ que ſunt
impuriores. fetidioresqꝫ/ q̃ ſunt intimio
res/ cõiunctioresqꝫ vt tactus ⁊ guſt⁹ pro
pterea iocũdiſſima ſunt ⁊ caſtiſſima diui
ni amoris cantica que ſuũ reſonãt ample
xum/ oſculũ/ ⁊ guſtũ/ ſed non infectis cor
de. ¶ Conceptões affectiue nobilitatẽ et
libertatẽ ſuſcipiũt/ ab intrinſeca rõnalis
anime libertate/ que eſt liberũ arbitriũ id
eſt liberũ de ratiõe iudiciũ cõſiſtens ex tri
bus. que ſunt facultas/ ratio ⁊ voluntas.
Unde patet ꝙ actus volũtatis duplicem
contingentiã ſortiũtur dũ effectus natu
raliter ꝑdeuntes habeãt niſi tm̃ vnam. re
ſpectu prime cauſe. ¶ Conceptõnes affe
ctiue rationales adeo ſunt libere ex vi ſue

originis ꝙ ſeruili neceſſitate nequeūt ab
aīma ꝓcedere ꝗ̄uis alique neceſſario for/
ment̄ vt prime cōplacētie. cōſequētes pri
mas apprehēſiones. que nō habent lau/
dem ⁊ vituperiū ſicut nec formalē arbitrij
libertatē. ¶ Conceptōes affectiue ratio/
nales et intellectuales vt rationales ſunt
⁊ intellectuales differūt in nobilitate ⁊ li/
bertate a brutalibꝫ q̄ ſeruiles ſunt impet⁹
conſequētes obiectales. Nō ſic ille proce
dunt ſed a libertate volūtatis / nō qualicū
ꝗ ſed arbitrij libertate. que poteſt agere ⁊
nō agere. aut in ſuſpenſo ſe tenere poſt pn̄
tationē obiecti. quāuis hec cōditio nō ſit
de libertate volūtatis ſimplicit̄ ſed ex im/
ꝑfectōe ꝯſurgit in actibꝫ ſuis. qui poſſunt
eſſe ⁊ nō eſſe. propterea libertas arbitrij / n̄
ponit̄ in deo ad intra. ſed bn̄ ad extra. Fit
autē ſuſpēſio vel negatiue nihil volendo /
vel poſitiue / ſe ad alia diuertendo. vel ſm̄
aliquos. ꝑ actū expimentalē mediū inter
velle ⁊ nolle. ¶ Conceptōes affectiue du/
os habent ſinus vel vētriculos in vtero ra
tōnalis anime. q̄ nominānt̄ a philoſophis
⁊ theologis cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis vn
de gignūtur ⁊ prodeūt omēs aīme paſſio/
nes. circa quas ſunt virtutes. ſub tempan
tia ⁊ fortitudine cōſtitute. dū per prudētie
directōem fiant cōformes recte ratōi que
regula eſt agibiliū humanorū. ¶ Conce/
ptiōes affectiue / pn̄t circa rem eādem di/
uerſificari / et circa diuerſas vniri virtute
ratōnalis anime / ſicut in cognitiua ſic et
in affectiua / nec in iſtis eſt mendaciū. De
terminatio autē volūtatis ad primū velle
nō fit niſi a ſeipſa ꝑ formale illud velle. ſi/
cut determiatō diuine volūtatis ad extra
reſpicit determinatōnē in effectu. propte
rea ſi futurus ſit effectus dicit̄ determina
te ꝙ erit ſed nō de poſſibili. quin ſemꝑ an
te poſitōem fieri nō poſſit ¶ Conceptio/
nes affectiue vehementiores ſunt ⁊ effica
ciores ceteris paribus ꝗ̄ cognitiue / imo
ſine eis languidi ſunt cōceptus cognitiui
velut inertes ⁊ mortui. Et idō nobiliores
dici debent. ſicut ⁊ voluntas in homīs re
gno principat̄ / propterea lex et prophete
pendēt ex dilectiōe ſeu charitate. de corde
puro. et conſcia bona ⁊ fide non ficta.

¶ Sequitur octaua

et vltima partitio appropriata cōceptib⁹
mentis ſm̄ cognitōem practicam.

Conceptus homīs vt homo eſt. di · Q ·
citur proprie de cōceptu mentali
cognitiuo. licꝫ ad affectū extenda
tur ¶ Conceptus cognitiuus ſimplex eſt
actus entis. et verbū ei⁹ naturaliter repn̄/
tans obiectū ⁊ nomīe eius declarās obie/
ctum ipm̄. Sic inueſtigauit auguſtin⁹ ꝑ
verbū ſeu cōceptūītelligētie noſtre verbū
in diuina trinitate. hoc verbū nō eſt alicu
ius idiomatis. ſed ſimile apud omēs. nec
in ipſo cadit equocatio qualiſcūꝗ ¶ Cō
ceptus interiores in vtero mentis natura
liter ſignificātes. nō ſuffeciſſent pro ſtatu
nature deſtitute ad cōſecutōem ſentētiaꝝ
philoſophicaliū ſi nō fuiſſent inuēta no/
mina ad placitū ſignificātia vnde Grāma
tica Logica Rhetorica ſumpſerūt initiū
proceſſit inde diſtinctio de intentōibꝫ pri
mis. ⁊ ſcđis in anima. Dicūtur enī conce
ptus eſſe intentōes. quaſi intus tentōes.
Intentio ſecūda dicit̄ que repſentat cōce
ptus vt genus. ⁊ ſpecies / ⁊ noīa cōceptu/
um. ¶ Conceptus mentales ab exordio
habiti ſunt. nō per ſolā obiectorū appre/
henſionē naturalē ſed etiā ꝑ ſupnaturalē
infuſionē ex quibꝫ potuerūt formari varij
cōceptus cōplexi interius ⁊ hinc exterius
noīa ad placitū ſignificātia inſtitui ꝓpter
ciuilē inter hoīes cōīcationē in amore fū/
datā. ¶ Conceptus vero taliū noīm ſunt
naturales / nec repſentant ad placitū. niſi
ꝑ diſcurſum. ꝗ̄uis impceptibilē quia dū
ꝑcipitur vox extra meminit intellect⁹. ad
quid ſignificandū fuerit impoſita de quo
conceptū nouū formauit. Cōfirmat hoc
verbū textus geneſis. de adā qui vocauit
res adductas / nominib⁹ ſuis ¶ Concept⁹
metaphyſicales preceſſerūt via naturalis
cognitiōis vel adꝗſitōnis cōceptus grā/
maticales vel logicales. licet econuerſo ſit
via diſcipline ſeu cōmunis deductōnis.
Eſt autē proceſſus naturalis adꝗſitōnis
in ꝑmis inuētorib⁹. quia prio per ſenſus
acceperūt accn̄tia cum ſubiectis ſecum in
uolutis / ſecūdo abſtraxerūt quidditates
rerū / ab hic et nūc / et denudauerūt ab acci
dētibꝫ ſubſtātias. tertio impoſuerūt apō
ſemetipſos verba mentalia. que quiddita
tes huiuſmōi repſentarent. Et ita fuit in
eis logica quedā mentalis priuſꝗ̄ vocal̄.
aut ſcripta. imo ⁊ grāmatica prius ita cō/
poſita eſt. que min⁹ aſpicit res. ꝗ̄ logica.
quia fundat ſe et ſuos modos ſignificādi

in cõceptibus qui ſunt p̄ꝛie intentões vel
ſecunde. ꝯſequẽter ars imitata eſt naturã
in vocib⁊ et ſcripturis. imo et in nutibus
et ſignis ſenſibilib⁹ ad placitũ inſtitutis.
¶ Cõcipiens aliter rem ꝙ̃ ſit. nõ propter
hoc decipit̃. cum intellect⁹ ſit virt⁹ abſtra-
ctiua. potẽs vnita diuiſim cõcipere. et di-
uiſa coniũctim materialia quoq3 imate-
rialit̃ et ſingularia vniuerſal'r ¶ Concipi
ens ꝙ res ſit aliter ꝙ̃ ſit/ decipit̃ dũ abſtra
hit diuidit. aut ꝯponit ſua fictõe ſine coꝛ
reſpondẽtia in re. Sup̲ qua deceptiõe re-
curſus hñdus eſt ad p̄ꝛimã phyloſophiã
que metaphiſica noĩat̃ ¶ Concipiẽs rem
penitus eandẽ diuerſis ꝯceptib⁊. nõ ſyno
nimis fallit̃: ſi nõ fundet̃ hmõi diſtinctio
ſup̲ diſtinctõe p̲ſonali relatiua. qualis eſt
in diuinis/ et nõ altera in creaturis/ q̃ co-
gnoſcit̃ ex hoc velut a poſteriori. ꝙ deus
poteſt hmõi res ſep̲are/ et ſep̲atas cõſerua
re. vt duos homĩes. aut duas q̃litates aut
generaliter oĩe accidẽs a ſubiecto Et ita
nõ opoꝛtet ponere in relatõnib⁊ et reſpe-
ctibus diſtinctõnes eſſentiales a ſuis fun
damẽtis ſicut nec vniuerſalia realia diſti-
cta a ſingularib⁊. ſed ſufficit ꝙ p̲ negocia-
tionẽ intellectus tales relatões reſpectus
⁊ vniuerſalitates cõſurgant ex reb⁊ intrin
ſecis/ ne ponat̃ pluralitas ſine neceſſitate
aut p̄ceſſus in infinitũ. aut diuine poten
tie deroget̃. Deniq3 ſic diceret̃ nec ꝙ pun
cta indiuiſibilia/ nec inſtãtia ſunt in coꝛ-
p̲e vel t̄pe p̄ter oẽm op̲atõem intellect⁹:-
· R · ¶ Concipiẽs diſtinctõem in diuinis vel
in creaturis minoꝛẽ ex p̲te rei. ꝙ̃ ſit diſtin
ctõ p̲ſonaꝝ diuinaꝝ fallit̃. ſiue dicat̃ diſti
ctio foꝛmalis ſiue relatiua ſiue modalis/
niſi tãtũmodo rõis q̃ diſtictio qual'r fiat
et ſignificet̃ ex modis ſupponẽdi ⁊ cõno-
tãdi in cõceptib⁊ vel termĩs ſciri deb3 a lo
gico. vl' grãmatico/ qui a metaphiſico tra
hunt ſcientiã q3 nomẽ/ hñt ⁊ p̲p̄ꝛie neq̃t im
poni reb⁹. eẽntijs eaꝝ incognitis Qua ſu
p̲ re latioꝛ erit ſermo in opuſculo de mõis
ſignificãdi. ¶ Conceptões diſtinctõis ſe
ptuplicis/ quã aliq̃ ſe trahere dicũt ex ſco
tiſt' referri pñt ad tres dũtaxat modos in
p̲ta ockamiſtas. quoꝝ vn⁹ ſolus repit̃ in
diuinis que eſt relatõis realis Ali⁹ ſolum
repit̃ in creaturis q̃ eſt eſſentialis diuerſi-
tatis. Terti⁹ eſt mod⁹ diſtinctõis ratõnis
quã fabꝛicat intellect⁹ tã circa deũ ꝙ̃ circa
creaturas/ modis innũeris. Noĩant̃ hi ſe-
p̲tẽ modi p̄ꝛim⁹ ratõis. ſcðs ex p̲te rei/ ter-
tius foꝛmalis. quart⁹ realis. quint⁹ eẽntia
lis. ſextus ſe totis ſubiectiue. ſeptimus ſe
totis obiectiue ¶ Concept⁹ diuerſoꝝ mo
doꝝ dicendi p̲ ſe et p̲ accñs et per ſe p̄ꝛio ⁊
p̲ ſe ſecũdo. ⁊ p̲ ſe de ſcðm ꝙ ipm. id eſt cõ-
uertibiliter/ fundat̃ ſup̲ diſtinctiõe rerum
eẽntialiter diſtinctarũ in creaturis. ⁊ rela
tiue in diuinis vt iſta nõ eſt p̲ ſe p̄ꝛio con-
uertibiliter Eſſentia eſt pater generãs/ ſic
eni oĩe qð eſt eẽntia eſſet pater. Et iñ cõ-
ſurgit/ ꝙ hec eẽntia nõ poteſt eẽ mediũ in
ſilogiſmo expoſitoꝛio in diuinis. q̃ nõ re-
ſoluitur ad dici de oĩni. i. p̲ ſe p̄ꝛio ꝯuerti-
biliter. qð opoꝛtet in medio ſilogiſmi ex-
poſitoꝛij. et in alijs ſil'r. Cognoſcit̃ aũt di-
ſtinctio rõnis. q̃ foꝛmalis dici p̲t ⁊ conſur
git ex p̲te rei. quãdo ⁊ vbi rõ diffinitiua vl'
deſcriptiua vni⁹ termini/ nõ eſt ratio alte-
rius/ vel ecõtra vñ ꝯſurgit ꝙ p̄dicata ꝯtra
dictoꝛia. verificant̃ de termĩs vel cõcepti
bus illis. imo ⁊ cõgruitas tollit̃ ⁊ variat̃:
Dicim⁹ enĩ ꝙ materia appetit foꝛmã ⁊ cũ
materie appetitus nõ ſit niſi materia ni-
hilomin⁹ incõgrue diceret̃ ꝙ materia ma-
teriat foꝛmã. Nec dicim⁹ ꝙ intellect⁹ vult
et volũtas intelligit et ita de eſſe ⁊ eẽntia/
de albedine et ſimilitudine. p̄pter modos
ſignificãdi alios ⁊ alios. ¶ Concipiens
res naturales modo doctrinali p̲t duab⁹
vijs q̃ſi cõtrarijs incedere et oꝛdinẽ ſcien-
tijs dare. Una via eſt. ex p̲te rerũ cognoſci
biliũ a p̄ꝛioꝛi. Altera via eſt ex p̲te cogno-
ſcentiũ a poſterioꝛi. q̃lis tradita eſt p̲ phi
loſophos in oĩb⁊ ſcientijs: a grãmatica
vſq3 metaphiſicã p̲ ſciãs intmedias. ſicut
docet oꝛdo pulcerrim⁹ ſcientiaꝝ. Nõ autẽ
ſola volũtate vel a caſu p̲grediẽs. ſed in re
rũ natura fundatus vt in de modis ſigni-
ficãdi hab3 tradi. ¶ Cõceptus itellectua
les rõnabiliter ⁊ ſufficiẽter a phõ numera
ti ſunt. dũ diuiſit eos in ſapientiã ⁊ intel-
lectũ et in ſciam et prudentiã et in artem.
Quoꝝ conceptuũ ratio ⁊ diſtinctio alibi
ſatis apte tradita eſt Simil'r de ſubiectis
et obiectis oĩm ſcientiaꝝ ſigillatim ⁊ quẽ
admodũ imp̲ſſum gerũt veſtigiũ b̄tiſſime
trinitatis q̃ cũctis eſt cauſa eẽndi. rõ intel
ligẽdi. ⁊ oꝛdo viuẽdi ¶ Concept⁹ habiti
de ſciẽtijs vel artib⁊ ſubalternis facil'r iue
niunt̃ erronei. ſi ꝯtenti nõ fuerint termĩs
ſue inq̃ſitõnis. aut niſi trãſeãt aut ſe reſol
uãt/ ad ꝯceptus ſciẽ ſubalternãtꝭ. p̲cipue

ad metaphyſicā ſpectat ſcire. an abſtractō
nes q̄s facit a materia. ſint ita in re adeꝑ⸗
ta vel in ſolo ꝯceptu. Nec ad medicū ſpe
ctat ſi anima ſenſitiua diſtīguat̄ ab intel⸗
lectiua. Nec ad aſtrologū vt talis ē. ſi mo
tus eſt res/ diſtincta a mobili. Et ſi ſint ve
raciter epicicli vel intelligētie a celo diſtin
cte. ⁊ ita de ſimilibꝫ ſciētijs ſuo mō. Utrū
vero metaphyſica contentet̄ in ſuis expli
catōnibꝫ grāmatica ⁊ logica. vel ſi latiꝰ ac⸗
cipit ens ſub diuerſis analogijs nō eſt no
ſtrū inter formaliſtas ⁊ terminiſtas tantā
ꝯponere litem/ que ꝑfecto ſepe ꝓcedit ex
equocatōne quid nois: que nō patit̄ in q̄
uis diſputatōe fieri poſſe ꝯcordiam. Eſtꝫ
igitur vtraqꝫ via a ſcholaſticis cognoſcenda
¶ Conceptus ſpeculatiui facilr̄ tranſeūt
in affinitatē practicorū et ecōtra/ ſicut ve⸗
rum ⁊ bonū in ente ꝯnectūtur. imo nulla
eſt ſciētia vel ſapiētia quin ad dilectōꝫ dei
debeat ordinari. vbi ſua ſtat ꝑfectio liber⸗
tas ⁊ nobilitas. Secus in amore ſenſibi⸗
liū vel ipſoꝝ factōne. ¶ Concipiēs quic⸗
quid eſt ſcibile naturaliter ꝑ intellectū vel
adeptū vl' aſſi'latū ſeu diuinū iuxta modū
traditōis platonicorū peripateticorū nō
ob hoc dicēdus eſſet vere felix: imo ſe fun⸗
dat in pricipijs erroneis. de intellectu hu
mano ⁊ intelligētijs/ vn̄ confinxerūt ydo⸗
latre. et demonicole/ theletas ⁊ theorgiā ꝑ
purificatōibus animaꝝ ad ꝯformitatē in
telligentiaꝝ ⁊ tandē dei. Sed defecerunt
ſcrutātes ſcrutinia ⁊ mētita eſt iniq̄tas ſi⸗
bi. ¶ Concipiēs anima diuinū verbū hic
per fidē ſpem ⁊ charitatē. dicenda eſt felix
iniciatiue ⁊ virtualr̄. Adipiſcit̄ beatitudi
nē conſummatā ꝑ partū verbi in gloria ſi
ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē. De q̄ partu theo
logiſantes magna dicūt q̄ nec oculꝰ vidit.
nec auris audiuit. nec in cor hois aſcēdit
que preparauit deꝰ diligētibꝫ ſe. Ipſi ſoli glo
ria in eternū et vltra Amen. ¶ Finit

S. ¶ **Prefatio magiſtri**
Johannis Gerſonis in librū de vita ſpi⸗
rituali anime.

Reuerēdo in chriſto patri ⁊ ſa⸗
cre theologie profeſſori eximio
dn̄o Petro Cameracēſi epiſco⸗
po/ eiꝰ diſcipulꝰ Johānes Can
cellariꝰ indignꝰ eccl'ie Pariſien̄. ꝓ ſe humi
lem obedientiā. et ꝓ cōi ſalute ſapere q̄ re
cta ſunt. ¶ Poſtulare dignata eſt beniuo
lentia tua ꝑceptor inclite. quatenꝰ ſcripto
tibi traderē vnā ex lectōnibꝫ meis: cui pn̄⸗
tiam tuā preſtare nō erubuiſti. nec inſoli⸗
tā hanc rem effugiſti: tu ſchole theologie
iubar radioſiſſimū. tu iam doctor emeri⸗
tus. Erubui fateor/ imo ⁊ tota ſchola ob⸗
ſtupuit ad hāc humiliationē dignitatis ⁊
ſapiētie tue: quaſi lumen ſol a ſtella: mare
aquā a fluuio: lanam ouis a capra mendi
care videret. Sed ita verū eſt. vbi ſapiētia
ibi hūilitas: ſicut ecōuerſo teſtꝫ eſt ſapiēs.
ibi ſapientiā eſſe. vbi repitur hūilitas. Tu
deniqꝫ quāto maior es: iuxta eiuſdē cōſi⸗
liū/ hūilias te in oībus. Ninꝰ quoqꝫ nūc
mirandū eſt. ſi illā quātulacūqꝫ eſt meam
eruditōem diligis ⁊ amplecteris: cuius tu
nutritor fotor ⁊ auctor hactenꝰ extitiſti.
¶ Quod fecit q̄ſqꝫ tuetur opus vt ait Naſo.
Ita hoc in loco xp̄i verbū nō inepte iūgi⸗
tur: Doctrina mea nō eſt mea. ſed eiꝰ qui
miſit me patris. Et certe tu pater me miſi
ſti. quia me ꝑ te licenciatū in ſacre theolo
gie facultate feciſti: Tu ꝑ te ⁊ ſub te magi⸗
ſtralibꝫ me inſignijs decoraſti. Te inſuper
motore in cācellariatus officiū tibi ſucceſ
ſi/ q̄ꝫ nō meritis equis. ¶ Feci autē cu⸗
mulatiꝰ q̄ꝫ queſiſti. Seq̄ntes itaqꝫ lectio⸗
nes eiuſdē materie mittēdas decreui: non
q̄dē ad te docendū/ ſeorſum hec ꝑſumptō.
Sed vel ad obediēter cōplacēdū. vel ad ꝑ
ſtandū guſtuꝫ aliquē veteris ocij onerof
curis tuis/ vel qd̄ modeſtiꝰ eſt: ad corrigē
dum ꝑficiendūqꝫ impfectū meū. qd̄ vide⸗
rūt oculi tui. ¶ Attamē q̄ facilꝰ ignoſcat
noſtro huic opuſculo ſi q̄s forte lector ali
us in ipm̄ cōiecerit oculos: Et ſi offende⸗
rit eum ſermo incultus/ nec ſatis ꝑfecto ⁊
pulcro vt tractatū decuerat ordine conte⸗
xtus/ recogitet pius interpres aliū pro le
ctionibꝫ/ aliū pro tractatibꝫ ſtilū eſſe. Sci
at nō ita coherere q̄ varijs tpibus prolata
ſunt/ queadmodū illa que elaborata ſub
vno tenore dictauit oratio. ¶ Nihilominꝰ
his lectōibꝫ morē tractatus nūc impoſui:
quod q̄ꝫtum fas extitit/ diuidēs eas ī tres
ꝑtes ſm̄ materiā principalē triplicem. Et
cōformiter ad hec tria apl'i verba infra cō
memorata/ ⁊ quaſi ad quoddā thema. In
ipſo viuimꝰ. mouemur ⁊ ſumꝰ. Viuimꝰ enī
in deo viuificatōe gratie. Mouemur in eo
et ad eum/ pondere opatiōis meritorie. et
tandem circulo quodā intelligibili ſumꝰ
in eo velut in centro noſtro. per quietem